

Het vierde jaar
Start
Foundation
Jaaroverzicht 2002

Stichting Start Foundation is een fonds dat sinds 1999 vernieuwende projecten op de arbeidsmarkt ondersteunt en stimuleert. Er worden nieuwe wegen ingeslagen in een poging de arbeidsmarkt nieuwe impulsen te geven. Het fonds richt haar activiteiten op een zeer specifiek deel van die markt. Het gaat om mensen die niet makkelijk een baan vinden of die ten minste een zeer kwetsbare positie hebben op de arbeidsmarkt, zoals jonge schoolverlaters, gehandicapten, vluchtelingen, ex-gedetineerden en (ex-)psychiatrische patiënten. In 2002 werd ruim € 1,5 miljoen aan projecten gedoneerd.

Het vierde jaar **Start** **Foundation** Jaaroverzicht 2002

Inhoudsopgave

Introductie	pag. 4		
Eigen kracht verdient waardering en meer	pag. 5		
Doe-het-zelf	pag. 7		
Een helpende hand tussen wal en schip	pag. 9		
Maatschappelijke ondernemers rukken op	pag. 10		
Column Kiezen	pag. 12		
Zes afgesloten projecten	pag. 14		
Column Fi	pag. 22		
Kennis verzamelen en delen	pag. 24		
Baanbrekerwedstrijd	pag. 27		
Financiële kerngegevens 2002	pag. 29		
Column Graangebruik	pag. 32		
Projectenlijst Start Foundation	pag. 34		
- Aspirant welzijnswerker	pag. 34		
- 'Aan de slag, alles mag!'	pag. 34		
- Baraarujin	pag. 35		
- Brouwerij De Prael	pag. 35		
- Danceability workshops	pag. 35		
- DIR	pag. 35		
- Doelgroep werving	pag. 36		
- Dreamteam / Hi-5	pag. 36		
- EANA	pag. 36		
- European Offender Employment Secretariat	pag. 37		
- Get Down On It	pag. 37		
- HIV project	pag. 37		
- Hersenbeschadiging	pag. 38		
- Jonge Alleenstaande Moeders	pag. 38		
- Jongeren voor jongeren	pag. 38		
- Leergeld Helmond	pag. 39		
- Let's Circle	pag. 39		
		- Meer Samen	pag. 39
		- Mexicaanse dienstmeisjes	pag. 40
		- Motivatie	pag. 40
		- Muziekband Sint Maarten	pag. 40
		- Natuurlijk Samen	pag. 41
		- Niets doen en niemand kennen	pag. 41
		- Ondernemers en ex-gedetineerden	pag. 41
		Column Schoenloos	pag. 42
		- Ondernemersstage	pag. 44
		- PIT 2000	pag. 44
		- Samen Ervaren	pag. 44
		- Schooluitval (Reitdiepproject)	pag. 45
		- Sociaal Marktgericht Ondernemen	pag. 45
		- SteenGoed	pag. 45
		- Surfen naar de Toekomst	pag. 46
		- Taalonderwijs	pag. 46
		- Toekomst werkplaats	pag. 46
		- Turkije project	pag. 46
		- Valid Express	pag. 47
		- Villa Lobos	pag. 47
		- Vluchteling en manager	pag. 47
		- Vitaal grijs	pag. 48
		- Vrijbaan	pag. 48
		- Werkblad	pag. 48
		- WerkHotel	pag. 49
		- Winkel om te leren	pag. 49
		- Wipsa Kids	pag. 49
		- Zeelicht	pag. 49
		- Zigeuners aan het werk	pag. 50
		Waarderingsbijdragen	pag. 51
		Column Fit of niet	pag. 54
		Organisatie	pag. 56

Introductie

Introductie

'Groot denken en klein handelen'. Die aanpak is tekenend voor het werk van Start Foundation. In het verslagjaar 2002 kreeg dat letterlijk vorm via de projecten van ons fonds en het werd heel beeldend naar voren gebracht met de wedstrijd voor de traditionele Baanbrekerprijs. Op 21 november mocht ik dertig prijzen uitreiken. Aan dertig mensen die al lang zonder werk zaten, die keer op keer hun neus hebben gestoten maar die desondanks het geloof in hun eigen plannen hebben behouden. En die – uitgedaagd door de beschikbare prijs – hun eigen reïntegratieplan schreven.

Mensen, en dus ook mensen zonder werk, hun eigen verantwoordelijkheid geven is een vorm van 'groot denken'. Ze daarbij een handje helpen door ze een bedrag van een paar duizend euro te geven voor een cursus, een computer of een fiets (om daarmee naar cursus te kunnen gáán) is een vorm van 'klein maar bovenal effectief handelen.' Het is die controversiële aanpak die van ons relatief kleine fonds toch een speler van formaat maakt. Aan de rand van arbeidsmarkt, waar je nu eenmaal de moeilijkste situaties tegenkomt, toch dingen voor elkaar krijgen lukt alleen met een krachtig medicijn. De formule 'groot denken en klein handelen' is zo'n medicijn. Het recept is niet geheim. Graag delen we onze ervaringen met u.

Prof. Dr. Bert de Vries, Voorzitter

Eigen kracht

Eigen kracht verdient waardering en meer...

Jaarlijks doet de FNV via een zogeheten Wachtkamer-enquête onderzoek naar de bevindingen van mensen die aangewezen zijn op de diensten van uitkeringsverstrekkers. In de meest recente versie van het onderzoek gaf een groot deel van de mensen aan dat er zo weinig geluisterd wordt naar de eigen ideeën die mensen meebrengen. Eigen kracht van mensen moet in onze ogen gestimuleerd en beloond worden. Daarom ondersteunt Start Foundation uiteenlopende projecten die hier van uit gaan.

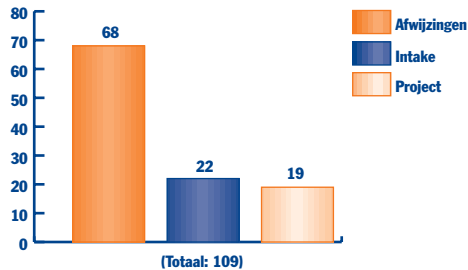
In veel gevallen ontstaan die initiatieven binnen bepaalde groepen. De Ethiopische gemeenschap in Amsterdam kwam met een plan de hoge werkloosheid binnen de eigen groep aan te pakken. In Schiedam en Vlaardingen was het de Somalische gemeenschap die zich zorgen maakte over de hoge schooluitval onder jongeren. En het Zuid-Limburgse Stein waren het zigeuners die met lede ogen aanzagen hoe hun eigen jeugd in levenslange werkloosheid terecht zou komen als ze niks zouden ondernemen. Maar ook gehandicapten, scholen, wetenschappers, ondernemers en ouderen vonden de weg naar ons fonds. Met plannen en ideeën om bestaand of dreigend onheil op de arbeidsmarkt aan te pakken. U leest er meer over in het projectenoverzicht.

Mensen die op eigen kracht iets ondernemen om de arbeidsmarkt in beweging te krijgen verdienen onze

Doe-het-zelf (maar wel met goed gereedschap)

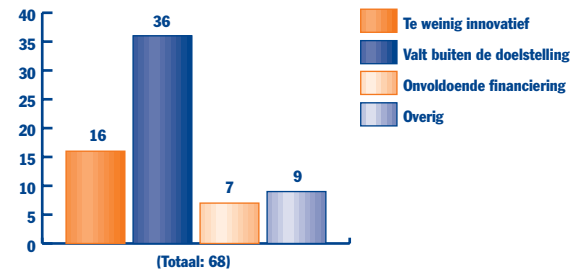
waardering. En soms ook nog iets meer dan dat alleen. In 2002 werd de Waarderingsbijdrage ingesteld. Daarmee stellen we hen in staat om via bijvoorbeeld publicaties een groter publiek te bereiken en daarmee nog meer waardering te oogsten. Op pagina 51 leest u welke zes initiatieven de bijdrage in het verslagjaar mochten ontvangen.

Verdeling aanvragen 2002

Toelichting: intakes zijn beloftevolle voorstellen die als aanvraag uitgewerkt worden en grote kans maken project te worden.

Reden voor afwijzing

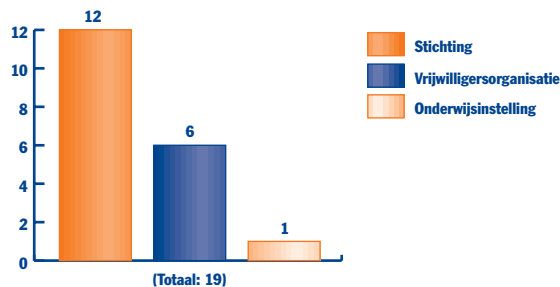

Iedere doe-het-zelver weet het: goed werk vereist goed gereedschap. Dat geldt ook voor het aan werk helpen van mensen met bijzondere kenmerken. Experimenten die helpen die weg wat makkelijker te maken vinden bij ons een warm onthaal. Neem bijvoorbeeld de 'gereed-schapskist' die wordt ontwikkeld in Hoensbroeck, Centrum voor Arbeidsperspectief.

Hier werd al geanticipeerd op de introductie van het Persoonsgebonden Reïntegratiebudget. Het idee is bril-jant in zijn eenvoud; mensen die (weer) een baan zoeken krijgen een rugzakje met geld om zelf te kunnen bepalen wat er nodig is om aan een baan te komen. Dat kan een cursus zijn, maar ook een aangepast toetsen-bord voor een slechtziende.

Mooi, maar dan moet je wel de weg weten. En dat is niet makkelijk in dat woud van regelingen, instellingen en opleidingscentra en al helemaal niet voor mensen met een handicap. In het project Vrijbaan, een initiatief van diverse arbeidsrehabilitatie centra, waaronder in Hoensbroeck, de Chronisch Zieken- en Gehandicapten Raad Nederland en anderen, werkt men hard aan een stuk gereedschap dat mensen in staat stelt zoveel mogelijk zelf te doen.

Status Aanvrager Projecten 2002

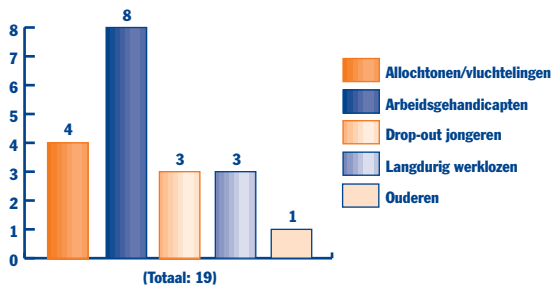
Een helpende hand tussen wal en schip

Zelfinitiatief is mooi, maar we beseffen ook dat dit soms gewoon teveel gevraagd is. Wanneer mensen tussen wal en schip zijn geraakt en steeds dieper weg zinken in situaties waar ze zelf niet meer de baas over zijn, dan is hulp van buitenaf geboden.

Gelukkig zijn er in de samenleving mensen die zich het lot van de medemens aantrekken en initiatief nemen. Mensen die begrijpen dat de wereld soms zo ingewikkeld in elkaar zit dat iemand bij de hand nemen soms bittere noodzaak kan zijn. Want ook anno 2003 komt het nog steeds voor dat mensen van het spreekwoordelijke kastje naar die onverzettelijke muur gestuurd worden.

Stel u een man voor met rug- en vermoeidheidsklachten. Medische behandelingen blijven zonder resultaat. Hij verliest zijn baan maar krijgt geen WW omdat hij te ziek is. De WAO doet niks omdat de klachten te vaag zijn. De Ziektewet kent een lange wachttijd en verwijst naar de sociale dienst. En die heeft weer een ander argument om 'nee' te zeggen. Zijn geld raakt op, de huurschuld loopt op en hij en zijn gezin dreigen uit hun huis gezet te worden. Kafka? Nee, gewoon realiteit in Vlaardingen. Gelukkig zetelt daar ook de Stichting Eana die zulke mensen een helpende hand toesteeckt.

Doelgroep nieuwe projecten 2002

Toelichting: Rubricering per project, het betreft geen aantallen individuele deelnemers.

Ondernemers Maatschappelijke ondernemers rukken op

De 'maatschappelijke ondernemers' zijn in aantocht. Steeds vaker worden projecten aangemeld door organisaties of individuen die met de nodige creativiteit en ondernemerszin ambitieuze plannen maken die mensen weer kansen geven een bestaan op te bouwen.

In Leiden bijvoorbeeld. Daar participeren een woningbouwvereniging, het midden- en kleinbedrijf, het ROC en diverse andere partijen in een bijzonder experiment. Het WerkHotel. Daar werken zogeheten risicojongeren ('geen dak en geen baan') aan een nieuwe toekomst. In deze woonvoorziening (60 appartementen) leren jongeren hoe ze op zichzelf kunnen wonen en ze krijgen een leerwerktraject aangeboden. Na een jaar hebben ze twee garanties; ze stromen door naar een eigen woonruimte en het MKB staat garant voor een baan.

Het Amsterdamse Keramiekbedrijf SteenGoed kiest weer voor een andere vorm van maatschappelijk ondernemen. Daar is plaats voor mensen met een psychosociale handicap. Niet als bezigheidstherapie, want er zijn heldere bedrijfsmatige doelstellingen. Het streven is om met de verkoop van producten de tent zelfstandig draaiende te houden. De activerings- en werkgelegenheidstrajecten voor de bijzondere doelgroep zijn als het ware een extra 'sociaal rendement'.

Kiezen

Ik lees stukken. Over een project met VMBO-leerlingen die in klas drie van de theoretische leerweg een integraal loopbaanoriëntatieprogramma volgen. Over leren door handelen, c.q. ervaringsleren. Over aanwijzingen die mogelijk duiden op de werkzaamheid van de methodieken van dit project.

Liever dan erover te lezen, ervaar ik een paar lessen. Welzijn. Twee jongens en zes meisjes in een schoollokaal. Een hoog blote-buiken-gehalte. De docente Welzijn, voor twee keer, begint over de vorige keer. Toen is er iets gebeurd met een toneelstukje en een puzzle. Iets met nauwkeurigheid en samenwerkingsvermogen. De coach komt binnen, te laat. Hij deelt badges uit. Er is een jongen die Socrates heet.

De docente vraagt de leerlingen in tweetallen spelletjes te bedenken. Ik praat intussen met hun coach. Hij is eigenlijk docent Nederlands en begint enthousiast te vertellen over de bijzondere dingen die hij meemaakt op de woensdagmiddagen. Hoe hij, tijdens een les Zorg, een keer verschoond moest worden en de ene leerling dat gewoon deed en de ander verstarde. Ik vraag me af of ik vroeger mijn docent Nederlands had willen verschonen. Hij zag er soms wat groezelig uit en kon dan best een washandje gebruiken. De spelletjes worden gepresenteerd. Het eerste tweetal. Een pittig meisje begint: 'We hebben een estafette georganiseerd met kartonnen dozen.' 'Voor welke doelgroep?' 'Peuters.' Het meisje geeft aanwijzingen, de jongen staat erbij. Het spel wordt gespeeld. De peuter-inleving kost de vijftien-jarigen moeite. Van de zes deelne-

mers winnen er drie. Hilariteit. De docente vraagt na afloop wat de taakverdeling was?

Een les Handel. Zeven leerlingen. Een meisje achter een toonbank. 'Goedemorgen, kan ik u helpen?' Een jongen wil het verschil weten tussen twee producten. Een eindje verderop piepen twee jongens met viltstiften reclameteksten op gekleurd papier. Een docent Handel, voor twee keer, heeft het over verkoopargumenten. In het lokaal zijn verschillende soorten winkels nagebouwd. Er is een marktkraam met plastic bloemkolen, tomaten en paprika's. Twee jongens zijn producten aan het inpakken. De ene jongen vindt dit alles maar nep. Zijn vader heeft een winkel en daar is alles echt. Echte vissen, echte konijnen. De jongens wijzen mij op blikken soep. Houdbaar tot april 1996. Ik vraag naar de verkoopargumenten bij lege blikjes frisdrank. 'Mooie oude verpakking, leuk voor de verzamelaar. Zo lekker licht, ook, in de tas.'

Ik vraag me af hoe mijn leven verlopen zou zijn als ik vroeger zulke lessen gehad zou hebben. Zou ik dan psycholoog geworden zijn? Of zou ik me dan geworpen hebben op het wassen van leraren?

Het 'Reitdiepproject' in Groningen tracht de voortijdige uitval van leerlingen uit het VMBO en eerste jaar MBO te verminderen.

Zes afgesloten projecten

In het verslagjaar werden in totaal zes projecten definitief afgesloten.

Project: Reïntegratie van mensen met NAH (Niet Aangeboren Hersenafwijking)
Aanvrager: Brabants Ondersteuningsinstituut Zorg, Tilburg
Waar: s-Hertogenbosch
Bijdrage Start Foundation: € 61.236

Jaarlijks krijgen meer dan 100.000 mensen hersenletsel door een ongeval, beroerte, hersentumor of ongeval. Meer dan een kwart daarvan is jonger dan 45 jaar. Voor sommigen van hen begint hun leven voor een deel opnieuw. Dat geldt ook voor hun functioneren op de arbeidsmarkt. In dit experiment werd een begeleidings-systeem ontwikkeld in nauwe samenwerking met verzekerings-, medisch- en arbeidsspecialisten. Binnen het experiment werden twintig mensen met NAH begeleid.

Het experiment is op vele fronten geslaagd. Zeventien van de twintig deelnemers in de experimentegroep konden een nieuwe start maken. Minstens zo belangrijk zijn de overige resultaten. Er werd een cursus ontwikkeld waarmee reïntegratiebegeleiders hun vakbekwaamheid kunnen opvijzelen. De methode werd vastgelegd in het rapport: "De kunst van het onderpresteren". En er werd succesvol onderhandeld met een landelijk ope-

rend reïntegratiebedrijf om de methodiek integraal over te nemen. De betrokken partijen uit het experiment zijn dicht bij de oprichting van een speciaal expertisecentrum op dit specifieke terrein binnen de kenniscentra Zorg en Arbeid. Samen met het Nederlands Centrum Hersenletsel is men ook nog bezig met de uitgave van een boekje voor arbeidsdeskundigen en een boekje voor Arbo- en verzekeringsartsen.

Betrokkenen schrijven het succes toe aan drie pijlers. Allereerst de specialisatie van de medewerker die de mensen begeleidde. Ten tweede de samenwerking met de hersenletselteams die de kennis inbrachten van (on)mogelijkheden en last but not least de samenwerking met de zorginstellingen. Is dan alles halleluja? Nee. Helaas wordt nog vaak in de zogeheten claimbeoordeling niet herkend dat mensen deze aandoening hebben en dus extra en toegesneden hulp moeten hebben. Dat leidt er dan weer toe dat trajecten onnodig vastlopen. Wellicht dat de komst van het expertisecentrum daar wat aan kan doen.

Project: Springplank
Aanvrager: Stichting SEON, Den Haag
Waar: Amsterdam en Provincie Friesland
Bijdrage Start Foundation: € 40.522

Dit experiment kwam met een creatieve oplossing voor de hoge uitval onder jonge allochtone ondernemers. Het idee was simpel: laat jonge allochtone starters voordat ze hun eigen onderneming beginnen stage lopen bij

autochtone branchegenoten. Als tegenprestatie zouden de stagiaires de autochtone ondernemer een 'etnomarketingplan' aanbieden, zodat deze meer allochtone klanten zou kunnen bedienen. Helaas kon het project de ambities niet waarmaken. Er werden geen vijftig stageovereenkomsten geregeld, maar slechts zeventien. De etnomarketingplannen werden conceptueel wel uitgewerkt maar nergens concreet toegepast. Uiteindelijk blijft de vraag of dergelijke stages bijdragen aan een reductie van de uitval dan ook onbeantwoord.

Dat het experiment niet lukte had verschillende oorzaken. De jonge ondernemers waren uitermate gretig om te starten, stage lopen vonden ze onnodig uitstel. De ondernemers in het MKB waarop gemikt werd konden weinig tijd investeren in de stagiaires en begonnen er daarom liever niet aan. De projectuitvoerder had problemen door personeelwisselingen en moest tussentijds ook nog van regio wisselen. Wat restte was een serie handleidingen voor stages voor etnisch ondernemerschap en enkele modules Etnomarketing.

Project: Werkblad

Aanvrager: Stichting Start Kans, Gouda

Waar: Zoetermeer, Zutphen, Veenhuizen

Bijdrage Start Foundation: € 158.823

Veiligheid was een van de meest prominente thema's in 2002. Allerlei oplossingen passeerden de revue. Opvallend was dat het terugdringen van recidive onder ex-gedetineerden nauwelijks aandacht kreeg. Het bie-

den van werk en inkomen zou wel eens een effectief alternatief wapen kunnen zijn, zo toonde het experiment Werkblad aan.

Dit project voor werkzoekenden met een strafblad startte in 2000. De Begeleid Werken methodiek (door jobcoaches) werd aangepast voor deze speciale doelgroep. Ruim honderd deelnemers werden in totaal in begeleiding genomen. Ongeveer dertig procent haalde de eindstreep niet, maar tweederde kon succesvol aan betaald werk geholpen worden. Een bijzonder resultaat, zeker gelet op de achtergrond van de deelnemers. 30% heeft niet meer dan lagere school of een afgebroken LBO opleiding; ongeveer 30% had voor detentie geen vast werk en ruim 40 % combineerde problematisch drank- of drugsmisbruik met het hebben van behoorlijke schulden.

Het succes vloeide vooral voort uit het feit dat begeleiding al in de gevangenis kon beginnen. Ook dat dezelfde begeleiders (jobcoaches) de begeleiding buiten de poort konden voortzetten en hun samenwerking met diverse hulpverleningsinstellingen, deden het goed. Het project is inmiddels in de eigen organisatie opgenomen als reguliere dienstverlening. Daarmee zijn nog niet alle problemen opgelost. Het al oude liedje - 'wie zal dat betalen?' - verhindert vooralsnog een grotere implementatie. Reclassering en justitie zijn daar nog volop mee bezig. In het licht van de resultaten is het moeilijk uit te leggen waarom een methode als deze nog geen vaste voet aan de grond krijgt. De besparingen voor de maatschappij zijn immers evident. Een jaar detentie

kost minstens € 50.000,- en een 'doorsnee autodief' veroorzaakt op jaarbasis al snel een schadepost van € 150.000,- door een paar auto's uit de betere prijsklasse te ontvreemden. Kosten voor extra agenten en cellen laten we nog even buiten beschouwing.

Project: Samen Ervaren Weert
Aanvrager: Stichting Punt Welzijn De Roos
Waar: Weert
Bijdrage Start Foundation: € 19.170

De arbeidsparticipatie van ouderen staat volop in de belangstelling. Toenemende pensioendruk en vergrijzing noodzaken tot langer doorwerken. In Weert wilde men er meer over weten. Willen ouderen nog wel werken? En hoe staan werkgevers daar tegenover? Een onderzoek zou moeten leiden tot een specifiek actie-model. Bijna vierhonderd ouderen en tachtig werkgevers deden mee aan het onderzoek uitgevoerd door de Wetenschapswinkel van de Universiteit van Maastricht. Geënquêteerden die aangaven te willen werken zouden direct in bemiddeling worden genomen via de deelnemende partijen. Maar dat pakte anders uit.

Veruit de meeste ouderen die uit het arbeidsproces zijn, willen niet meer terug aan het werk (91%), zo bleek uit het onderzoek. Zij die dat wel willen ondervinden op grond van hun leeftijd grote moeite om een baan te vinden. Werkgevers zijn uiterst terughoudend om ouderen in dienst te nemen. De conclusies zijn niet opzienba-

rend. Wel opzienbarend is de rol van betrokken partijen. De werkgeversvereniging, de arbeidsbemiddeling en de gemeente. Allen zijn zeer terughoudend als het op actie aankomt. Het onderzoek had moeten leiden tot een 'Weerter-actiemodel'. Maar dat kwam er niet. Geen enkele partij nam de verantwoordelijkheid om tot gerichte actie over te gaan. Het bleef bij praten. Een betrokkene stelde voor om vooral op preventie in te zetten - voorkomen dat ouderen uit het arbeidsproces stappen – want het vasthouden aan de reïntegratie van ouderen was een doodlopend spoor gebleken. Natuurlijk speelde hier ook de economische omslag een rol. Toen het project startte floreerde de economie. Tegen de tijd dat er een vertaalslag van onderzoek naar actie gemaakt moest worden stonden er al weer veel banen op de tocht en was de oude trend dat ouderen daarvan als eerste de dupe worden al weer zichtbaar.

Project: Ik red me wel in Nederland
Aanvrager: FNV Formaat, Woerden
Waar: Woerden
Bijdrage Start Foundation: € 74.511

Een 'taai' probleem dat zeer actueel blijft. Mensen in lagere loonshalen aan het werk houden is al lastig genoeg, want dit is een groep die er vaak al eerste 'uitvliegt'. Om juist die groep uitzicht te bieden op beter werk is helemaal ambitieus. Toch stond dat doel voor ogen bij het experiment: 'Ik red me wel in Nederland' van FNV Formaat. Dat mikte op allochtonen met (laagbetaald) werk die hun positie wilden ver-

beteren door hun Nederlands beter te beheersen. Voor dat doel werd een taal cursus opgezet met als neven-doelstelling dat allochtonen ook eerder zouden gaan deelnemen aan de medezeggenschap binnen hun bedrijf.

Of de ambitieuze doelstellingen gehaald zijn was niet meer vast te stellen. De tijd voor effectmeting was te kort en de cursus trok niet alleen 'positieverbeters' maar ook nogal wat mensen die met de cursus beter hun weg hoopten te vinden in de Nederlandse samenleving. In totaal namen bijna 200 mensen deel aan de taalmodulen gericht op lezen, luisteren en schrijven. Het betrof vooral 'oudkomers'. Ruim de helft daarvan was ouder dan 36 jaar en 80% was langer dan 6 jaar in Nederland.

Dat er behoefte is aan een dergelijke cursus is wel aangetoond voor FNV Formaat, dat heeft besloten hiermee door te gaan. Wel is de opzet aangepast. Deelnemers kunnen instappen om de sociale redzaamheid te vergroten. Later kan men dan kiezen voor een vervolg voor een beter baanperspectief of gericht op deelname aan medezeggenschap. FNV Formaat heeft samenwerking gezocht met o.a. ITTA CINOP en Forum in het kader van hun onderzoek naar de leerbehoeften van zogeheten oudkomers.

Project: Wepper als Ambassadeur

Aanvrager: Stichting Samen Werken Rijnmond

Waar: Rotterdam

Bijdrage Start Foundation: € 6.868

De Stichting Samen Werken Rijnmond kwam in 2000 met een plan om werkloze allochtonen beter de weg naar werk te wijzen. De kern daarvan was via mensen uit de eigen etnische groep die op een werkervaringsplaats (WEP) zaten de mensen zonder werk te benaderen en hen ook een WEP aan te bieden. Het idee leverde de stichting de derde prijs in de Baanbrekerwedstrijd 2000 op.

Het experiment is geen succes geworden. De doelstelling om op deze wijze veertig mensen binnen te haalden slaagde niet. Dat werden er slechts dertien. En de ambitie ruim tachtig 'ambassadeurs' aan te trekken, bleek ook te hoog gegrepen. Dat werden er uiteindelijk slechts negen.

Waar het mis ging, kwam wel aan het licht. Zo benaderde men de potentiële ambassadeurs op schrift en achteraf bleek dat deze brieven nauwelijks of niet gelezen waren. De afstand tussen kandidaten en de stichting bleef ook (te) groot doordat de stichting slechts bemiddelde en niet als werkgever optrad. Bovendien werd kort na de start een groot deel van de doelgroep via een aanbestedingsprocedure gekoppeld aan een reïntegratiebedrijf, waarmee de druk om zelf een baan te zoeken afnam.

Start Foundation heeft geld gestopt in een universitair onderzoek naar extreem eenzame mensen en stuurt Ti naar Utrecht. In de trein mijmert ze wat. Ze stelt zich mensen voor die zich niet laten kennen. Mensen die heftige geuren verspreiden na hun dood en pas dan opgemerkt worden als mensen die levend eenzaam zijn geweest. Zelf ziet ze wel eens vier dagen achter elkaar niemand. Hoe eenzaam is zijzelf eigenlijk? Als zij thuis dood zou zijn, wie zou haar dan ruiken? De buurvrouw? Nee, die heeft zestien katten en andere geuren passen niet in haar neus. Ti is op weg naar een wetenschapper, vrouw en filosoof. In gedachten noemt Ti haar Fi.

Het Willem C. van Unnikgebouw is een bijzonder hoog gebouw. Buiten zitten studenten in de zon; op de dertiende verdieping werkt Fi. Aan de muur een affiche: 'Het allerergste komt nog.' Schopenhauer. Ti vraagt Fi hoe ze eenzame mensen zover heeft gekregen mee te doen aan het onderzoek. Middels een enquête. Een enquête waarin allerlei vragen werden gesteld; ook vragen naar bezigheden en contacten. Zo zijn eenzame mensen geselecteerd. Hoewel: eenzaam? Het onderzoek gaat over sociaal geïsoleerde mensen en niet over extreem eenzame mensen. Start Foundation heeft Ti verkeerd geïnformeerd. Sociaal geïsoleerden weigeren niet snel iets. Naast een controlegroep hebben er vijfenvijftig meegedaan aan het onderzoek. Van die mensen werkt een deel. Ook werkende mensen kunnen in een sociaal isolement verkeren. Sociaal geïsoleerden hebben geen contacten in hun persoonlijke

leven, weinig zelfvertrouwen en een laag zelfbeeld. Ze voelen zich regelmatig eenzaam.

Hoe Fi zelf het onderzoek beleefd heeft? Als indrukwekkend. De interviews raakten haar. Zo was er een vrouw van haar eigen leeftijd die al twintig jaar tot niets kwam. Wekenlang thuis zat met haar boeken. Er waren mensen die nog veel langer hun huis niet uit kwamen. Alle boodschappen lieten bezorgen. Na elk interview was Fi kapot. Het kwam voor dat interviews pijnlijk eindigden. Er was iemand die haar niet wilde laten gaan. En toen ze toch ging, zwaaide de geïnterviewde haar uit. Helemaal de straat uit. Een tijdje geleden hoorde Fi dat een respondent van 64 was overleden. Na anderhalve week had iemand haar gevonden.

Het onderzoek is af en Fi hoopt dat mensen inzien hoe belangrijk een persoonlijk netwerk is voor het maatschappelijk functioneren. Mensen van organisaties die mensen aan werk proberen te helpen, bijvoorbeeld.

In de trein terug vraagt Ti zich niet meer af of ze eenzaam is. Of sociaal geïsoleerd.

'Niets doen en niemand' kennen is een initiatief in Utrecht dat onderzoekt hoe de maatschappelijke participatie van sociaal geïsoleerde mensen bevorderd kan worden.

Kennis verzamelen en delen

De kerntaak van Start Foundation is het aanmoedigen en mee helpen realiseren van goede ideeën in de vorm van projecten en experimenten. Die leveren veel nieuwe kennis en nieuwe inzichten op. Op verschillende manieren werd in het verslagjaar die informatie gedeeld met geïnteresseerden en betrokkenen.

Studiedag: 'Jongeren motiveren, hoe doe je dat?'

Samen met de uitvoerders van twee projecten, het Motivatieproject en het PIT-project (Persoonlijke Investerings Training) organiseerde Start Foundation een studiedag om de resultaten uit die projecten voor het voetlicht te brengen. Voor de honderd beschikbare plaatsen meldden zich 240 gegadigden. Reden genoeg om in 2003 een ingelaste studiedag te houden voor degenen die er de eerste keer niet bij konden zijn. Het is goed gebruik om de deelnemerbijdragen te schenken aan een bijzonder doel. Het bedrag van € 5.000,- ging naar een project in Rwanda waar jonge weesmeisjes worden opgeleid tot naaister om zelf de kost te kunnen gaan verdienen.

Projectleidersdag over MVO

In het voorjaar van 2002 kwamen alle projectleiders van projecten die Start Foundation ondersteunt op het hoofdkantoor van Rabobank Nederland in Utrecht samen. Het thema was maatschappelijk verantwoord

ondernemen (MVO). De deelnemers verdiepten zich o.a. in samenwerking met het bedrijfsleven. Hoe je dat zo effectief mogelijk kunt doen werd belicht door diverse sprekers. Daarna konden de deelnemers zelf aan de slag tijdens deze projectleidersdag.

Wie schrijft die blijft...

In het verslagjaar verscheen ons informatiemagazine Baanbreker driemaal. Tweemaal in de normale editie en een extra editie rondom de Baanbrekerprijs. Ruim 250 lezers namen deel aan het lezersonderzoek. Het resultaat was bemoedigend. De lezer liet weten dik tevreden te zijn en spoorde ons aan door te gaan met deze wijze van informatie verstrekken. Opmerkelijke uitkomst: meer dan 50% van de ontvangers geeft het magazine na lezing door aan een ander.

Boekenwijsheid

In het jaar 2002 stond Start Foundation aan de basis van twee boeken die een bijdrage moeten leveren aan kennisdistributie. 'Aan de gang, motiveren van vastgelopen jongeren voor werk en scholing' is de titel van het boek dat werd gepresenteerd op de studiedag. Het boek beschrijft een methodiek om jongeren weer op een positief spoor te krijgen en is bestemd voor trajectbegeleiders, werkmeesters en andere begeleiders van jongeren. Het is verkrijgbaar in de reguliere boekhandel (ISBN 90 6665 483).

'Valid Express, waar mensen met lastige lichamen tot ontplooiing komen' is de titel van het boek dat Start

Foundation samen met de Chronisch Zieken- en Gehandicapten Raad mogelijk maakte en dat het ontstaan schetst van een bijzonder koeriersbedrijf (ISBN 90 6665 504 6).

Baanbreker

Baanbrekerwedstrijd

De jaarlijkse Baanbrekerprijs begint een begrip te worden. De 2002-editie was de derde op rij en wéér anders dan de voorgaande edities. Ditmaal werd de prijs van € 170.000,- beschikbaar gesteld voor individuele plannen van iedereen die een jaar of langer zonder werk zat of een gesubsidieerde baan had.

Onder het motto 'Aan de slag, alles mag!' werden deze mensen aangemoedigd om hun eigen loopbaan in te richten. Behalve het persoonsgebonden budget avant la lettre werd ook hulp beschikbaar gesteld. Deskundige jobcoaches van Start Kans stonden klaar om de deelnemers aan de wedstrijd te assisteren bij het ten uitvoer brengen van de plannen. Folders, posters en tv-spotjes op tien regionale tv-zenders vestigden de aandacht op de wedstrijd. Ook landelijke omroepen - Goede Morgen Nederland! en de SponsorBingo Break - besteedden er aandacht aan.

Uiteindelijk kwamen er ruim tweehonderd plannen binnen. Hieruit koos de jury dertig winnaars die allemaal hun plan in uitvoering konden nemen. Start Kans werkte gratis mee aan de begeleiding van de dertig winnaars en hielp de overige 170 inzendingen aan een persoonlijk advies.

De deelnemers kwamen uit heel Nederland. De plannen waren in drie categorieën in te delen. Een derde vroeg om een opleiding, een derde wilde een eigen bedrijf beginnen en het resterende deel deed een aanvraag voor financiering van noodzakelijke goederen, variërend van een computer en software tot aan kappersgereedschap en een fiets.

Financiële kerngegevens

2002

Baanbreker Boulevard

In de Angel Studio's in Amsterdam werd op 21 november de Baanbreker Boulevard opgevoerd. Een mix van muziek, zang, dans en cabaret rondom het thema van de wedstrijd dat zelfinitiatief lonend is. Ruim vijfhonderd relaties met zeer diverse achtergronden waren deelgenoot van deze happening. Voorafgaand aan het programma kregen tijdens een besloten bijeenkomst de dertig winnaars hun prijs uit handen van voorzitter Bert de Vries. Het Start Foundation Vliegwielt - een aanmoedigingsprijs - werd uitgereikt aan de Rotterdamse Stichting Samen Lekker Eten. Binnen deze stichting werken dak- en thuislozen samen met vrijwilligers uit het Rotterdamse bedrijfsleven aan bijeenkomsten om daklozen en andere Rotterdammers beter te integreren.

Samenwerking op vele fronten

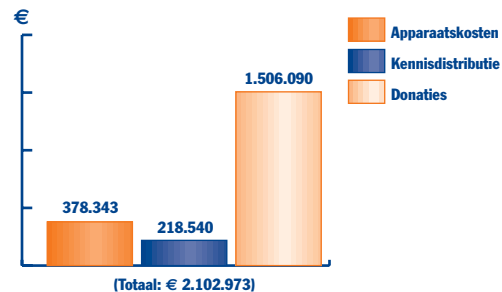
Start Foundation werkt nooit geïsoleerd. In de meeste projecten wordt intensief samengewerkt met collega-financiers. En ook de organisatie van evenementen, groot en klein, gebeurt vaak samen met anderen. Het fonds is verder actief in onder andere de Stichting Samenleving en Bedrijf.

De relatie met Start Holding BV kwam per 23 mei 2002 formeel ten einde doordat de United Services Group (USG) uit Almere (onder andere eigenaar van Unique Uitzendbureau) een meerderheidsbelang in Start Holding verwierf. De formele breuk betekende niet het einde van de samenwerking met de Start-organisatie. Die liep gewoon door en ging geleidelijk over in de eerste vormen van samenwerking met USG.

Start Foundation ontvangt haar exploitatiemiddelen van de Stichting Start. Deze Stichting beheerde de aandelen van de Start Holding en ontving dividenden. Sinds de overname van Start door USG is de Stichting Start niet meer afhankelijk van dividenden maar beschikt zij over eigen kapitaal verkregen via de overnamesom. Onveranderd is dat Start Foundation jaarlijks een werkbegroting indient bij de Stichting Start en op grond daarvan draagt deze stichting de benodigde middelen af aan Start Foundation. De basisbegroting is ruim twee miljoen euro op jaarbasis.

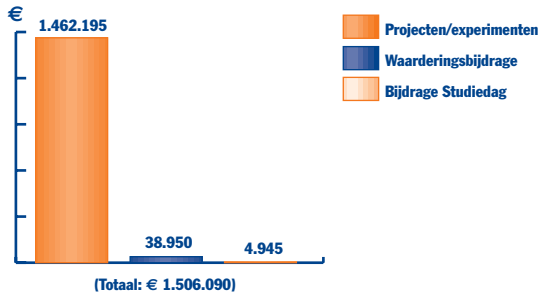
De exploitatie wordt normaliter onderverdeeld in drie hoofdbudgetten. Een donatiebudget, een kennisdistributie budget en een budget voor de apparaatskosten.

Budgetverdeling 2002

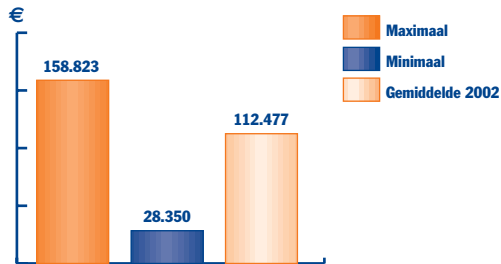

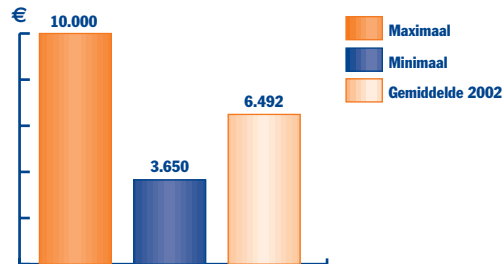
Donaties 2002

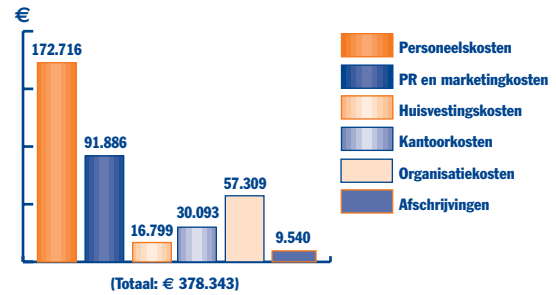
Projecten/experimenten 2002

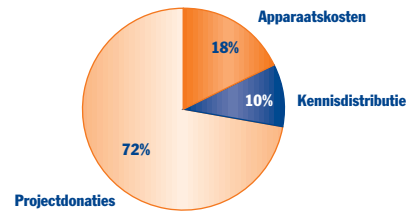
Waarderingsbijdrage 2002

Verdeling apparaatskosten 2002

Verdeling van de uitgaven in percentages 2002

Start Foundation hanteert intern de regel dat de apparaatskosten niet meer dan maximaal 25% van de totale uitgaven bedragen.

Noot: uitgebreide overzichten van uitgaven, vermogen en inkomsten 2002 zijn opgenomen in de jaarrekening 2002.

Graangebruik

Bier. Bier drinken. Het heeft iets vrolijks. Als je van bier houdt. Maar: bier brouwen. Is dat ook een vrolijke gelegenheid? En: bier brouwen terwijl je psychiatrisch patiënt bent? In hoeverre moet of mag je achter het product staan dat je maakt?

Ik bezoek Brouwerij De Prael. 's Middags. Omdat de bierbrouwers 's morgens liever niet werken. Een ruimte met vaten en flessen. Een man zet flessen op een tafel. Twee tegelijk. Rustig. Iemand doet de vloer met een zwabber. Een man haalt een etiket uit een bakje en plakt dat op een fles. Een merkwaardig etiket. In de kantine, een soort van bar, staat een man in zijn ondergoed. Hij trekt een witte overall aan. Zonder mouwen. Ze zijn begonnen met 500 liter per week en zitten nu op 1000. Met de afzet gaat het goed. Zelfs in Goes zijn ze bekend. Behalve drie gesubsidieerd werkenden en twee projectleiders zijn de mensen die bij De Prael werken vrijwilligers. Een enkeling stroomt door naar betaald werk. Zo is er iemand bij een slijterij terecht gekomen.

Eén van de twee projectleiders leidt mij rond. Hij vertelt over Belgisch graan en gist en temperaturen. Voor het eerst in mijn leven zie ik hop. De man in de witte overall staat op een trapje naast een groot glimmend vat dat 'Heintje' heet. De man heeft natte armen. Brouwen is belangrijk, maar nog belangrijker is: schoonmaken. In de Brouwerij wordt geen bier gedronken. De brouwers wordt niet naar hun alcohol-verleden of -heden gevraagd. Van een stuk of twee is wel bekend dat ze dat hebben.

De mensen werken hier graag, vertelt de projectleider. De meeste hebben een psychiatrische achtergrond. Ongeveer tachtig procent is schizofreen. Niet dat dat er toe doet, want het gaat natuurlijk om het werk, het bier. Het doet er ook weer wel toe, want de Brouwerij is laatst voor een prijs genomineerd. Door Ypsilon, een belangenvereniging die te maken heeft met schizofrenie. De hoofdprijs is niet gewonnen, maar De Prael heeft wel tussen allemaal kraampjes van geneesmiddelverkopers bier staan te verkopen. Er werd veel verkocht. Heel veel.

Zeven soorten bier, produceert De Prael. Drie vaste: 'Mary', 'Johnny' en 'Heintje'. En vier seizoensbieren: 'André', 'Nelis', 'Willy' en 'Willeke'. Het proeven is de taak van de projectleiders. Zij doen dat bij voorkeur om elf uur in de ochtend. Als de smaakpapillen nog zuiver zijn. Vanzelfsprekend spugen zij alles weer uit. Aan het eind van de middag zit de man in de witte overall achter een bierglas appelsap.

Brouwerij de Prael in Amsterdam produceert bieren die vernoemd zijn naar bekende smartlappen zangers.

Projectenlijst

Projectenlijst

Start Foundation tot 31 december 2002

Tot en met 2002 heeft Start Foundation in totaal 44 projecten gefinancierd. Op deze en volgende pagina's vindt u een korte samenvatting van de gehele reeks. Projecten die inmiddels zijn afgesloten zijn te herkennen aan dit pictogram.

Aspirant welzijnswerkers

In dit Amsterdamse project werden jonge niet gekwalificeerde jongeren uit etnische minderheden opgeleid tot jongerenwerker. Vervolgens gingen ze aan de slag binnen hun eigen etnische gemeenschap. Bij welzijnsinstellingen is een groot tekort aan dergelijke krachten en in de gemeenschappen zijn veel problemen. Doel van het project was om een opleidingstraject en een methode hiervoor te ontwikkelen.

'Aan de slag, alles mag!'

Onder dat motto werd de wedstrijd om de Baanbrekerprijs 2002 gehouden. De dertig winnaars - die een persoonlijk reïntegratieplan schreven om hun werkloosheid op te heffen - worden op de voet gevolgd door jobcoaches van de Stichting Start Kans. Doel van dit experiment is te volgen hoe het gaat met mensen die de bureaucratie laten voor wat die is en hun loopbaan toekomst in eigen handen nemen. (Zie ook pag. 27).

Baraarujin

In Vlaardingen en Schiedam werkt men aan het bestrijden van uitval in school en werk van Somalische jeugdigen. Volwassenen uit de eigen gemeenschap spelen daarbij, met ondersteuning van de Stichting Medelanders, een belangrijke rol. Doel is om de uitval terug te brengen tot de gemiddelde waarden in de betreffende regio.

Brouwerij de Prael

De kersverse Stichting Brouwerij de Prael gaat ongeveer 20.000 liter bier per jaar fabriceren met behulp van mensen met een psychiatrisch verleden. Er is plaats voor 15 tot 20 mensen die op de reguliere arbeidsmarkt niet aan bod komen.

Danceability workshops

Lichamelijk gehandicapten en niet-gehandicapten worden opgeleid tot dansinstructeur voor gemengd dansen via zogenaamde danceability workshops. In de Verenigde Staten van Amerika al een veelvoorkomend verschijnsel, in Nederland nog tamelijk onbekend. De Stichting Fidoda uit Utrecht stimuleert lichamelijk gehandicapten om deze danskunst te bevorderen en zo ook de mogelijkheid te creëren zelf wat geld (bij) te verdienen.

DIR

De werkloosheid in Amsterdam onder mensen van Ethiopische afkomst is onevenredig hoog. Dit initiatief gaat daar wat aan doen. Coaches van Ethiopische

afkomst gaan de eigen groep benaderen en wegwijs maken in het complexe veld van arbeidsinpassing. Bij succes hoopt men dezelfde werkwijze in andere Nederlandse steden te introduceren.

Doelgroep werving

Ofschoon er anno 2001 veel banen en werkervaringsplaatsen beschikbaar waren, bleken veel allochtonen onbereikbaar voor de instanties die mensen aan het werk willen helpen. In Rotterdam werden succesvolle (ex)deelnemers aan werkervaringsprogramma's ingeschakeld om nieuwe deelnemers te werven uit de eigen etnische groep. Het werd geen succes.

Dreamteam / Hi-5

Het prijswinnende idee voor de Baanbrekerprijs 2000 - een tv-programma over werkloosheid in Nederland - werd het jaar daarop uitgewerkt. Acht afleveringen lang volgde Omroep Brabant TV vijf mensen op zoek naar werk. Het programma Hi-5 doorbrak taboes en bestaande vooroordelen en vroeg interactief hulp van de kijkers. De combinatie van spel, reality tv en drama bezorgde vier van de vijf deelnemers uiteindelijk een baan.

EANA

In Vlaardingen is een experiment opgezet om mensen te helpen die wegens een zeer complexe samenloop van omstandigheden buiten het arbeidsproces gekomen zijn. Het betreft hier een combinatie van gezondheidszorg, schuldsanering en arbeidsinpassing.

European Offender Employment Secretariat

EOES staat voor een Europees samenwerkingsverband van instellingen en organisaties die zich inspinnen om (ex)gedetineerden aan werk te helpen. In Nederland werd in 2000/2001 een secretariaat opgezet om de leden van dienst te zijn. Het secretariaat zou gevoerd gaan worden door werkloze (allochtone) vrouwen die een administratieve opleiding volgen. Project is wegens gebrek aan voortgangresultaten voortijdig beëindigd.

Get Down on It

Onder deze titel werd een videofilm gemaakt over mensen met het Downsyndroom die op reguliere arbeidsplaatsen werken. De film was bedoeld om vooroordelen weg te nemen dat deze mensen niet geschikt zouden zijn op de reguliere arbeidsmarkt. De film werd onderzocht op effecten. Vooral onderwijzers en ouders kregen na het zien van de film een duidelijke andere kijk op de kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt voor mensen met het Downsyndroom.

HIV project

De Nederlandse Hiv Vereniging (Amsterdam) ondersteunt hiv geïnfekteerde leden met een heroriëntatie op beroep en werk. Doel van het project was om mensen individueel te helpen hun carrière te repareren en om een nieuwe integratiemethodiek te ontwikkelen. Die wordt inmiddels in de praktijk toegepast.

Hersenbeschadiging

Arbeidsgehandicapten met een Niet Aangeboren Hersenbeschadiging kampen met specifieke problemen. Na een ongeval of hersenbloeding verandert soms hun persoonlijkheid en in veel gevallen kunnen ze hun oude beroep niet meer uitoefenen. In dit project in Den Bosch werd een specifieke begeleidingsmethode ontwikkeld. De kennis is terug te vinden in o.a. een expertisecentrum en een uit te geven boekje voor Arbo- en verzekeringsartsen.

Jonge Alleenstaande Moeders

Jonge alleenstaande moeders verkeren vaak in een maatschappelijk isolement. Ze hebben geen werk. De zorg voor het kind beperkt de sociale relaties, want kinderopvang is vaak een probleem. Een voortijdig afgebroken schoolopleiding en beperkt geloof in eigen mogelijkheden bemoeilijken een entree op de arbeidsmarkt. In dit project in Utrecht worden voor al deze problemen passende oplossingen gezocht.

Jongeren voor jongeren

Jonge asielzoekers in Amsterdam krijgen de kans om vrijwilligerswerk te doen. Ze worden daarvoor gekoppeld aan een 'maatje' die hen ondersteuning biedt. Dat 'maatje' is een Nederlandse jongere die wel een baan heeft. Nutteloos rondhangen wordt bestreden en de ervaringen kan de asielzoeker hier of in land van terugkeer gebruiken. Dit jaar moeten er dertig 'koppels' actief zijn.

Leergeld Helmond

Het bestaat nog steeds, armoede in Nederland. Waardoor kinderen niet meegaan met het schoolreisje, geen lid zijn van een sportclub en verjaardagsfeestjes van hun vriendjes over moeten slaan. In Helmond bezoeken vrijwilligers die zelf in de bijstand zitten lotgenoten en bieden hulp. De stichting die dat werk coördineert gaat een methode ontwikkelen om de mensen te helpen economisch zelfstandiger te worden.

Let's Circle

In Woudrichem zijn vijfhonderd asielzoekers op een boot gehuisvest. Ze mogen niet werken omdat ze in afwachting zijn van hun asielaanvraag. Autochtone bewoners hebben een programma opgezet waarbij diensten en goederen geruild worden tussen de beide bevolkingsgroepen. Zo komt men met elkaar in contact, wordt ledigheid bestreden en doet men ervaringen op die later hier of elders weer kunnen worden gebruikt.

Meer Samen

Mensen met multiple sclerose hebben zich in dit project in Eindhoven verenigd en vervolgens een ICT bedrijfje opgezet. Op de gewone arbeidsmarkt waren ze kansloos omdat hun ziekte grillig verloopt en het vandaag onzeker is of ze morgen kunnen werken. Het eigen bedrijf bouwt gehandicaptvriendelijke websites en biedt mensen werk, ook als ze niet volledig inzetbaar zijn.

Mexicaanse dienstmeisjes

Om de uitbuiting van Mexicaanse dienstmeisjes te stoppen is in Mexico-Stad een uitzendbureau 'La Esperanza' genaamd, opgericht. Dat staat deze jonge vrouwen ter zijde om betere arbeidsvoorwaarden gerealiseerd te krijgen. Het initiatief heeft hulp nodig om een aantal zaken professioneel op te zetten. Novib en Start Foundation zorgen voor coördinatie en financiering en Start Uitzendbureau levert de benodigde deskundigheid.

Motivatie

Een kleine maar uiterst hardnekkige kern van jongeren geeft te kennen 'niets te willen' en 'niets te kunnen'. Langdurige begeleiding is kostbaar en beperkt effectief. Dit project werkt met kortcyclische modules om de motivatie van deze deelnemers te beïnvloeden. Het project baseert zich op 'best practise' voorbeelden en op nieuwste psychologische inzichten. Het wordt uitgevoerd in Lelystad, Zutphen, Den Bosch en Den Helder.

Muziekband Sint Maarten

Schooluitvallers en andere jongeren met motivatieproblemen op het Antilliaanse Sint Maarten hebben snel de neiging in de criminaliteit te verdwijnen. Om dat te voorkomen en een nieuw perspectief voor hen te creëren is het muziekproject bedacht. Jongeren worden opgeleid tot muzikant en ingezet in een op te richten muziekband om de toeristen te vermaken en op die manier een inkomen te verwerven.

Natuurlijk Samen

In Nederlands oude mijngebied (Geleen) verkeren veel oud-mijnwerkers en hun gezinnen in ernstige achterstandsposities. De werkloosheid is groot. Er is een programma opgezet om de mensen weer actief te krijgen door ze met dieren milieuactiviteiten te laten verrichten. Zo wordt er met paard en kar organisch afval opgehaald. En het gras in de parken wordt niet meer mechanisch gemaaid maar op natuurlijke wijze met schapen begrazen.

Niets doen en niemand kennen

De Universiteit van Utrecht doet onderzoek naar de leefwereld van sociaal geïsoleerde mensen en naar de betekenis van dit isolement voor hun maatschappelijke participatie. Sociaal geïsoleerde mensen vallen buiten de focus van de meeste instellingen. De onderzoeksresultaten laten zien op welke manier de reïntegratie en activering van deze mensen kunnen plaatsvinden.

Ondernemers en ex-gedetineerden

De landelijke Stichting Exodus die ex-gedetineerden opvangt is bezig een ondernemersnetwerk te organiseren. Aan de participerende ondernemers wordt geen geld gevraagd, maar werkplekken, stageplaatsen en klussen, waarop een klussendienst ingezet kan worden.

Schoenloos

tevreden

'Of een rood topje' klinkt een zware Rotterdamse vrouwenstem vanachter een gordijn. Even later staat de eigenares van de stem op blote voeten voor een grote spiegel. In: een zwarte rok, een zwart topje en een rode blouse. Het is onwennig. Ze neemt plaats op een stoel en merkt dat de split in de rok een enorme split is. De benen tegen elkaar aan houden, dus. Anders gaat het op 'Basic Instinct' lijken. Of er zwarte schoenen zijn die hierbij passen? Helaas, geen van de aanwezige schoenen hebben haar maat. Panty's zijn er wel. Panty's in niet-gave doosjes. Van iemand van de markt, die waterschade heeft gehad. De panty's zelf zijn nog gaaf.

'Is het niet te netjes voor een sollicitatiegesprek?' vraagt de vrouw aan de twee Dress-vrouwen van de winkel. Eén draagt een rok, een zwartwit geblokt jasje en schoenen met een gouden randje. De ander draagt een spijkerbroek, een zwarte trui en zwarte laarzen. 'Nee' is hun antwoord. Het sollicitatiegesprek, de uitkeringsgerechtigde vrouw heeft het bewijs daarvan aan de Dress-vrouwen overlegd, zal de volgende week plaatsvinden. Het gaat om een functie bij de politie. Wapenloos werk. Iets met surveilleren.

Toch nog maar even wat anders passen. 'Ik hou van een lekkere strakke broek.' 'Kriebelig stoffie.' 'Jullie hebben leuke dingen, zeg!' Uiteindelijk kiest de vrouw voor een zwarte broek, een zwart topje, een rode blouse, een zwart jasje. Daarbij nog wat accessoires. Een speld voor

in het volle zwarte haar, precies passend bij de warmrode kleur van de blouse. Een zwart tasje met een hoop vakjes: 'Wie wil er pepermunt?' Echt leer. Verder valt de vrouw voor een ketting en twee oorbellen. Opnieuw staat ze voor de spiegel. Ze glundert. 'Mag ik het aanhouden?' Even later vertrekt ze, haar oude, heel andere kleren, in een papieren tas. Zonder af te rekenen.

Dit alles speelt zich af in een ruimte van ongeveer drie bij zes meter op de eerste verdieping van een wijkcentrum. Een klein lokaaltje met een pasruimte, een spiegel, een aantal rekken met goede tweedehands (soms zelfs nieuwe) kleren (maat 42 is het best vertegenwoordigd), een tafel, drie stoelen. Op de tafel staat een steen met een tekst. De Dress-winkel-vrouwen zijn daar trots op. Vorig jaar, in december, ze bestonden nog geen jaar, wonnen ze die steen bij een wedstrijd. Bijna waren ze de beste vrijwilligersorganisatie van heel Nederland geweest. De tekst: 'Derde prijswinnaar. Het Nationale Compliment 2002. Dress for Success.'

Dress for Success is een winkel in Rotterdam waar mensen uit de bijstand kleding kunnen huren voor sollicitatiegesprekken.

Ondernemersstage

Veel allochtonen willen graag een eigen bedrijf opzetten. Helaas mislukken velen van hen doordat ze slecht zijn voorbereid. In dit Haagse project zouden de aspirant ondernemers stage gaan lopen bij bestaande ondernemingen om het vak te leren. Als tegenprestatie zou de ondernemer een etnomarketingplan ontvangen om beter in te spelen op etnische groepen. Te weinig stageplekken, ongeduld en nogal wat tegenslag maakte geen succes van dit project.

PIT 2000

Den Haag riep werklozen op om mee te doen aan een groepsprogramma dat er op gericht was om mensen te helpen hun eigen werkelijkheid opnieuw te definiëren. Veel werklozen zitten vast in een negatief patroon en vertonen allerlei lichamelijke kwalen. Een combinatie van sport en advies, gebaseerd op een Canadees programma, hielp de deelnemers om meer oog te krijgen voor wat ze allemaal wél kunnen.

Samen Ervaren

Vergrijzing en afnemende groei van de beroepsbevolking zullen er toe leiden dat we straks tot op hoge leeftijd moeten doorwerken. Nu komen oudere werknemers (55+) zeer moeilijk aan werk. Waar ligt dat aan en hoe denken werkgevers daarover? Een grootschalige enquête in Weert moest oplossingen bieden. Alle betrokken partijen (ouderen, werkgevers, overheid) lieten het afweten. En dus kwam er geen actieplan.

Schooluitval (Reitdiepproject)

In het leerjaar waarin een definitieve vakkenpakketkeuze gemaakt moet worden, vallen veel leerlingen uit het voortgezet onderwijs. Dit Groningse project brengt juist in die fase de leerlingen concreet in aanraking met beroepen en beroepsonderwijs. Waardoor de 'vrees voor het onbekende' moet verdwijnen en de motivatie om aan de eigen toekomst te werken zal toenemen.

Sociaal Marktgericht Ondernemen

Nederlands grootste sociaal marktgerichte onderneming De Brug in Heerlen werd doorgelicht op sociale en economische rentabiliteit. Het bedrijf heeft twee inkomstenbronnen. Uit opdrachten voor externen en uit loonkostensubsidies voor de werknemers die gedeeltelijk arbeidsongeschikt of langdurig werkloos zijn. Het onderzoek toonde aan dat ook dergelijke ondernemingen succesvol kunnen opereren.

SteenGoed

SteenGoed is een Amsterdams keramiekbedrijf dat keramische producten produceert en verkoopt. In het bedrijf werken mensen met psychiatrische problematiek met een grote zorgafhankelijkheid in hun woon- en leefsituatie. Ook wordt het bedrijf als 'doorstroomplaats' ingezet zodat mensen met een dergelijke handicap in een 'veilige' omgeving weer kunnen wennen aan werk.

Surfen naar de Toekomst

Asielzoekers die het niet gelukt is om een verblijfsvergunning in Nederland te krijgen moeten terug naar het land van herkomst. In dit project wordt een aantal van hen begeleid om hier alvast voorbereidingen te treffen om in het land van herkomst een eigen zaakje te starten. Op die wijze wordt terugkeer met meer perspectief mogelijk. Het project in Den Bosch is voor Nederland bijzonder controversieel.

Taalonderwijs

Allochtonen in de laagste salarisschalen stromen nauwelijks door naar betere banen. En ze nemen nauwelijks deel aan medezeggenschapsactiviteiten binnen de bedrijven. FNV Formaat wilde beide aspecten aanpakken met een bijzondere vorm van taalonderwijs. De response op de cursus was hoog, maar de beoogde doelen werden niet of nauwelijks gerealiseerd.

Toekomst werkplaats

In Amsterdam is een experiment ingericht voor jongeren met schizofrenie door Stichting 1:100. Verbeterde medicatie maakt het mogelijk dat deze jongeren weer goed in staat zijn om opleiding en werk op te pakken. Het project voorziet in een beschermde leer- en werk-omgeving en wil aantonen dat deze groep veel meer kan dan men aanneemt.

Turkije project

In Turkije werd na de aardbeving in 1999 een project

opgezet om de mensen daar sociaal economisch weer op weg te helpen. Er werd een opleidingscentrum voor de textielindustrie en een computerworkshop opgericht. De workshops werden verzorgd door uit Nederland afkomstige en hier opgeleide werkloze Turken. Na hun uitzending naar Turkije werden ze op de Nederlandse arbeidsmarkt gereïntegreerd.

Valid Express

Valid Express in Amsterdam is een op commerciële leest geschoeide koeriersdienst die uitsluitend met arbeidsgehandicapten werkt. In 2000/2001, kort na de start van de onderneming, hielp Start Foundation bij het opzetten van de administratie. Het bedrijf gaat dit jaar een tweede vestiging openen in Den Haag.

Villa Lobos

Twaalf ontspoorde jongeren uit Amsterdam en Rotterdam zijn in 1999 met twee begeleiders op een zeilschip van Rotterdam naar Brazilië gevaren. Tijdens dit gedwongen isolement leerden ze zichzelf kennen. En moesten ze het met elkaar redden, zonder drank en zonder drugs. Drie jaar later blijken zeven van de twaalf werk gevonden te hebben.

Vluchteling en manager

Teruggetreden managers uit het bedrijfsleven begeleiden vluchtelingen met een verblijfsstatus naar werk. In dit project werd de methodiek van werken vastgelegd en is getracht de werving van vluchtelingen wat onaf-

hankelijker te maken van officiële instellingen zoals de arbeidsbureaus.

Vitaal grijs

In West-Brabant is het initiatief genomen om personeelschefs van bedrijven, oudere werknemers en studenten personeelswerk gezamenlijk aan de slag te zetten. Ze buigen zich over concrete personeelsvraagstukken die met ouderenbeleid te maken hebben. Het project beoogt o.a. het P&O onderwijs te vernieuwen, ouderen inspraak te geven en jongeren gevoelig te maken voor de positie van ouderen in bedrijven.

Vrijbaan

In Hoensbroek (Zuid-Limburg) ontwerpt men een instrument dat het werkzoekenden met een handicap makkelijker maakt om zelf hun weg te vinden in reïntegratieland. Vooruitlopend op het persoonsgebonden reïntegratiebudget wordt mensen een soort kompas aangereikt om hun koers uit te zetten.

Werkblad

In dit project werden ex-gedetineerden aan werk geholpen door gebruik te maken van jobcoaches. Een methode van een intensieve begeleiding van deelnemers, die al begon in de gevangenis en tot op de werkvloer werd doorgetrokken. Van de honderd deelnemers (de meeste met niet meer dan lagere school of een afgebroken LBO opleiding) werden er zesenzestig aan betaald werk geholpen.

WerkHotel

In Leiden hebben bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties een uniek publiekprivaat partnerschap gesmeed. Het MKB in die regio heeft samen met o.a. de Leidse Studentenhuisvesting en het ROC een WerkHotel geïnitieerd. Zestig jongeren die anders tussen wal en schip dreigen te vallen krijgen er een dak boven het hoofd en een traject naar werk.

Winkel om te leren

In Rotterdam is een kleine buurtwinkel gestart met een dubbele functie. Enerzijds als opleidingscentrum voor kansarme werklozen en anderzijds als buurtvoorziening voor bejaarde en gehandicapte buurtbewoners. De deelnemers stromen daarna door naar de grote winkelbedrijven. Als het concept slaagt wordt het op meer plaatsen in Nederland ingevoerd.

Wipsa Kids

De stichting van Ghanese vrouwen Wipsa (Women In Positive Action) in Amsterdam werd winnaar van de Baanbrekerprijs 2001. Hun plan voor een 24-uurscrèche stelt deze vrouwen in staat hun werk (vooral schoonmaken in ziekenhuizen en op Schiphol, 24 uur per dag) te verrichten en hun kinderen toch een goede opvang te bieden. De crèche levert bovendien een aantal opleidingsplaatsen aan deze vrouwen.

Zeelicht

In Zandvoort aan Zee wordt gewerkt aan een horeca-

onderneming pal aan de kust die plaats gaat bieden aan werknemers met een psychiatrisch verleden. De opening is gepland medio 2003.

Zigeuners aan het werk

De lokale Romene Sinti bevolking heeft in Stein (Zuid-Limburg) een bedrijfje opgericht dat eenvoudige klussen en onderhoud verricht voor het lokale bedrijfsleven en de gemeente. Doel is om de (jongere) zigeuners beter te laten integreren op de arbeidsmarkt en daarmee ook binnen de lokale gemeenschap. Dit plan was een van de drie genomineerden voor Baanbrekerprijs 2001.

Waardering

Waarderingsbijdragen 2002

In 2002 nam het bestuur het besluit om een nieuwe regeling te introduceren. Naast de regeling om langlopende en vaak complexe projecten en experimenten te financieren verscheen de Waarderingsbijdrage. De bijdrage is bedoeld om activiteiten op de arbeidsmarkt die waardering verdienen extra zichtbaar te maken. Het gaat om het 'kleinere' maar zeker niet minder belangrijke werk. De activiteiten kunnen zeer divers zijn, als ze maar wel te maken hebben met het terrein waarop Start Foundation zich richt: de 'lastige' kant van de arbeidsmarkt. De bijdrage kan oplopen tot een maximum van € 15.000,-.

In 2002 werd de bijdrage zes maal toegekend, voor in totaal een bedrag van € 38.950,-.

Op de volgende pagina een overzicht van de activiteiten die in de ogen van Start Foundation extra waardering verdienen.

Wie: Chronisch Zieken- en Gehandicapten Raad
Nederland, Utrecht

Hoeveel: € 6.320

Waarvoor: Uitgave van boek over Valid Express, het koeriersbedrijf waar volop plaats is voor mensen met een 'lastig' lichaam. Auteur Ad de Bruine weet wat een lastig lichaam is, de voormalige drukker moest vanwege een tumor zijn strottenhoofd en stembanden laten verwijderen. (ISBN 90 6665 504 6).

Wie: Stichting Vrouwelijk Entrepreneurs, Breukelen

Hoeveel: € 6.200

Waarvoor: Deelname van twintig jonge allochtone startende ondernemers aan een conferentie over internationaal zaken doen (" ISBC 2002.")

Wie: Stichting Down's Syndroom, Meppel

Hoeveel: € 8.280

Waarvoor: Serie artikelen over mensen met Downsyndroom die aan het werk zijn in een bedrijf.

Wie: Stichting Katholiek Centrum voor
Welzijnsbehartiging, Rotterdam

Hoeveel: € 10.000

Waarvoor: Bijdrage aan de winkel Dress for Success, een winkel waar bijstandsgerechtigden gratis nette (tweedehands) kleding kunnen uitzoeken voor sollicitaties. (Zie pag. 42).

Wie: Vereniging Voor Letselschade Slachtoffers,
Amsterdam

Hoeveel: € 3.650

Waarvoor: Onderzoek naar de positie van tijdelijke werknemers die ernstig ziek en of arbeidsongeschikt worden.

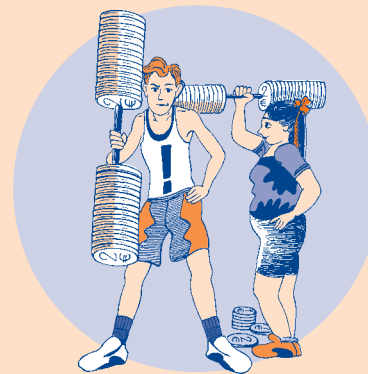
Wie: Stichting Samen Lekker Eten, Rotterdam

Hoeveel: € 4.500

Waarvoor: Bijdrage voor de organisatie van de Beautydag in de Pauluskerk te Rotterdam, waar dak- en thuislozen o.a. hun haar konden laten knippen en andere gratis schoonheidsbehandelingen konden krijgen.

Het volledige reglement voor de Waarderingsbijdrage en de manier waarop u een aanvraag kunt doen is te vinden op de website van Start Foundation; www.start.nl/startfoundation.nl.

Fit of niet

Een huiskamer met gedempt licht. Op de schoorsteenmantel stenen hondjes met 'Welcome' en 'I love you'.

Als Karin na een uur het gezin X verlaat, weet ze van alles. Vader X had het vroeger altijd verschrikkelijk druk. Hij is ontslagen, terwijl hij ziek was. De broer van moeder X is overleden. Ze ziet bleek en is verkouden. Dochter X (16) heeft op Jim gestemd. Ze is bezig te bedenken wat ze later wil worden. Zoon X (14) heeft op karate gezeten. Op dit moment vindt hij conditie belangrijker dan kracht. De twee harige hondjes X zijn verschillend van karakter. Het ene hondje is zachtaardig, het andere agressief. Karin hoefde er niet naar te vragen. Het werd min of meer vanzelf verteld.

Een poes op een tafeltje. Bijna echt, maar toch van touw.

Ook de dingen waar ze wèl naar vroeg, weet Karin nu. Ze weet welk bedrag het gezin X maandelijks te besteden heeft. Dat moeder X kwijtschelding heeft aangevraagd voor een aantal heffingen. Hoeveel kinderbijslag het gezin X ontvangt. Dat dochter X een beugel heeft gehad waarvan de kosten misschien nog ergens gedeclareerd kunnen worden. Dat er geen sprake is van schulden. Dat het gezin X op minimum niveau zit. Het gironummer van het gezin X heeft Karin genoteerd. Een aanvraagformulier ingevuld.

In de vensterbank kleine houten kooien met vogels van stof.

Ook de reden van aanmelding weet Karin, als ze vertrekt. Dochter X wil graag op fitness. Om af te vallen, conditie op te bouwen en gewoon om lekker met anderen te sporten. Zoon X wil hetzelfde. Voor zijn conditie, niet om af te vallen. Karin heeft verteld wat de maximumvergoeding voor sport is: vijfenzeventig Euro per kind per kwartaal. Min een eigen bijdrage van vijftientwintig procent. Dochter X verlangt erg naar de uitslag. Die komt over twee weken.

Vroeger werkte Karin bij een bank. Nu werkt ze als intermediair bij het project 'Leergeld'. Onbetaald. Als bijstandsmoeder weet ze precies wat het is om van weinig geld rond te moeten komen. 'De sociale ontwikkeling van het kind staat voorop' is het motto van Karin en 'Leergeld'. Kinderen moeten mee kunnen doen met andere kinderen. Als Karin uitgezwaaid wordt door moeder X en dochter X vertonen haar wangen bloesjes. Ze houdt van haar werk. Ook al zou ze liever betaald werk hebben. Maar wie weet, gebeurt dat nog eens. Een paar andere intermediairs zijn inmiddels doorgestroomd.

In het project Leergeld Helmond bezoeken bijstandsgerechtigden lotgenoten en trachten hen te bewegen tot economische zelfstandigheid.

Organisatie

Het Start Foundation secretariaat is gevestigd in Eindhoven. De bureaubezetting bedroeg in 2002 2.8 FTE. Deze formatie was verdeeld over een fulltime Bestuurssecretaris/manager, twee parttime secretaresses in duobaan en een fulltime projectadviseur (per maart 2002).

De Raad van Advies vergaderde in 2002 in totaal zes keer. Het bestuur kwam in totaal vier keer bij elkaar. In december waren beiden bijeen in de gezamenlijke Start Foundation jaarvergadering.

De heer Paul de Beer van de Raad van Advies, trad gedurende het verslagjaar af, stelde zich herkiesbaar en werd herkozen.

De heer Bert de Vries, voorzitter van het bestuur, trad gedurende het verslagjaar af en werd herkozen.

Mevrouw Marike van Lier Lels, penningmeester van het bestuur trad gedurende het verslagjaar af en was niet meer herkiesbaar.

Colofon

Tekst

Jos Verhoeven, André Hendrikse
Van der Vliet Communicatie

Columns

Tineke Wind

Illustraties

Sjoerd van der Zee

Stichting Start Foundation

Postbus 889
5600 AW Eindhoven
Telefoon: 040 246.18.50
Fax: 040 237.05.15
E-mail: startfnd@start.nl
URL: www.start.nl/startfoundation en www.baanbrekerprijs.nl

Bezoekadres:
Paradijslaan 22a
5611 KN Eindhoven

Bestuur

Bert de Vries, voorzitter
Johan Stekelenburg, secretaris
Marike van Lier Lels, penningmeester

Raad van Advies

Elske Ter Veld, voorzitter
Wim Spit, vice-voorzitter
Paul de Beer, Eduard Schoevaars, Özden Kutluer-Yalim

Bestuurssecretaris/manager

Jos Verhoeven

Projectadviseur

André Hendrikse

Secretariaat

Esther de Beer, Lucile Verest

Uw reacties op dit verslag kunt u kwijt op: startfnd@start.nl

